

Asia: VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Lausunto

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

-

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

THL kiittää periaatepäätöksen tiivistystä valtioneuvoston huoltovarmuusselonteon arviosta toimintaympäristön muutoksessa. Turvallisuuspoliittisen ympäristön muutosten lisäksi arvio nostaa esiin muita keskeisiä toimintaympäristön muutoksia ml. digitalisaation vaikutukset, rajat ylittävät terveysuhat sekä ilmastonmuutoksen vaikutukset huoltovarmuuteen.

Huoltovarmuuden varmistaminen vaatii aktiivista kansainvälistä roolia Pohjoismaissa, EU:ssa sekä NATOssa.

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

Periaatepäätös tiivistää kiitettävästi valtioneuvoston huoltovarmuusselontekoa 2022 sekä kansallista riskiarviota 2023.

Digitaalisen yhteiskunnan kehitystä on käsitelty luonnoksessa hyvin. Hallitusohjelman mukainen tavoite digitaalisten palveluiden ensisijaisuudesta viranomaisasiointikanavana kasvattaa digitaalisen turvallisuuden ja digitaalisten palveluiden suojaamisen merkitystä. Toimialalla tulee tiivistää digitaalisen turvallisuuden verkostoyhteistyötä ja kehittää digitaalista turvallisuutta, mihin viime vuonna aloittaneet hyvinvointialueet antavat hyvän mahdollisuuden.

THL kiittää, että henkinen kriisinkestävyys on tunnistettu osaksi periaatepäätöstä. Pitkittyneissä häiriötilanteissa ja useiden kriisien toteutuessa päällekkäin niin väestön kuin häiriötilanteen parissa työskentelevien kriisinkestävyys on koetuksella. Kriisinkeston ja sen kehittymisen ennakoimattomuus haastaa ajatusta siitä, että elämä ja tulevaisuus olisi hallittavissa. Henkinen kriisinkestävyiden vahvistaminen on toimialat läpileikkaavaa toimintaa. Yhteinen vastuu on johtanut siihen, että selkeä vastuu puuttuu pitkäkestoisen häiriötilanteiden aikaiseen tukeen ja kriiseistä palautumiseen väestötasolla. Henkisen kriisinkestävyiden vastuista tulee selkeyttää nykyisestä.

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

THL kiittää periaatepäätöksen kuvausta sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaaliturvan toimialakohtaisista huoltovarmuustavoitteista ja kehittämiskohteista. THL toimii aktiivisesti yhdessä mm. sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, hyvinvointialueiden ja niiden valmiuskeskusten sekä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa toimialan valmiuden ja varautumisen sekä huoltovarmuuden kehittämiseksi ja ylläpitää kansallista tilannekuvaa. Luonnos kuvaa keskeisiltä osin tätä yhteistyötä.

Toimialan huoltovarmuuden kannalta on keskeistä vaikuttaa ja hyödyntää kansainvälisen yhteistyön rakenteita. Esimerkiksi EU:n terveyshätätilanteiden osasto HERA on vuoden 2024 työsuunnitelmansa mukaisesti valmistelemassa strategista lähestymistä huoltovarmuuden varmistamiseksi rajat ylittävien terveysuhkien ja lääkehuollon saatavuushäiriöiden varalle. Euroopan lääkevirasto EMAn yhteisessä toiminnassa tavoitellaan saatavuushäiriöriskien hallintaa. Aktiivinen ote EU:n yhteisessä toiminnassa vahvistaa toimialan huoltovarmuutta Suomessa.

Rajat ylittävien terveysuhkien osalta THL näkee, että kyky skaalata toimintaa nopeasti vahvistaa Suomen huoltovarmuutta ja vähentää terveysuhan vaikutuksia palvelujärjestelmän toimivuuteen ja väestön terveyteen ja hyvinvointiin. THL on esittänyt osana julkisen talouden suunnitelmaa selvitystä siitä, miten laboratorioanalyysikyvykkyyttä voitaisiin skaalata

häiriötilanteessa siten. Selvityksen tavoitteena on nopeuttaa kapasiteetin nostoa kuukausista viikkoihin verrattuna koronapandemian alkuun.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

Luku kuvaa hyvin lähtökohdan kansallisen huoltovarmuustoiminnan rahoituksen ja viranomaisten varautumisvelvollisuuden periaatteista. THL kiinnittää huomioita, että periaatepäätöksessä on tunnistettu useissa tilanteissa kansainväliset yhteistyön rakenteet osana huoltovarmuustoimintaa. Huoltovarmuustoiminnan rahoituksen osana tulisi nähdä myös kansainväliset rahoituslähteet, kuten EU. Yhteisten huoltovarmuuden kehittäminen vahvistaa myös Suomen huoltovarmuutta.

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

-

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

-

Yrttiaho Aleks
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL